

Oversigt

over

Dansk geologisk Forenings Møder og Ekskursioner fra Maj 1915 til Maj 1916.

Mødet den 15. Maj 1915.

Hr. Professor J. C. Moberg fra Lund holdt Foredrag om Visingsö-formationen.

Derefter holdt Hr. V. Nordmann Foredrag om Dyre- og Plan-levninger i Ferskvandslagene ved Nørre Lyngby; Resultatet af Undersøgelserne er publiceret i Danmarks geologiske Undersøgelse. II. Række. Nr. 29.

16. Maj 1915. Ekskursion til Fakse og Stevns.

Man afrejste fra Kbhvn. Kl. 7,⁴⁵ Morgen og ankom til Fakse 10,³⁴ og til Rødvig 4,¹³, hvorfra man spadserede langs Klinten til Højrup og derfra til Storehedinge. Derfra tog man hjem (med Ekstratog til Køge) Kl. 9,¹⁵. Paa Turen besøgte man de Lokaliteter, der sædvanlig er Genstand for Studium (se Meddelelser fra Dansk geol. Forening Bd. 3, S. 626 og Bd. 4, S. 96).

8.—10. Juli 1915. Ekskursion til Middelfart-, Kolding- og Vejleegnen.

Deltagerne samledes den 8. Juli Kl. 4,⁴⁵ Em. paa Eltang Station. Herfra gik man under Ledelse af Hr. V. NORDMANN gennem et smukt og stærkt kuperet Morænelandskab, der hører til en Randmoræne, som omtr. fra Harte V. for Kolding strækker sig over Tavlov til Kysten af Lillebælt ligeoverfor Hindsgavl nordom Eltang og Gudsø Vig, der er de til Randmorænen hørende Inderlavninger (Centraldepressioner). Randmorænelandskabet, som ved Eltang og V. derfor har en anelig Bredde og ikke skiller sig særlig skarpt ud fra det omgivende Landskab, gaar mod Ø. over i en smallere, tydelig udpræget Morænevold, paa

hvis Ryg bl. a. Tavlov Kirke ligger. Foran σ : N. og NØ. for denne Ryg breder sig en plan Morænelersflade; kun lige ved Tavlov Station er der paavist lidt Hedesand og Grus. Randmorænen kan ved Holmsø følges tværs over den store og pragtfulde Elbodalen, der strækker sig i nordøstlig Retning fra Kolding- til Vejlefjord, og hvis nordlige Ende indtages af Randsfjord. Smeltvandet fra Syd har skaaret Dalen ned gennem den nævnte Morænelersslette; Profiler i Dalsiderne og de i Dalen tilbagestaaende Erosionsrester viser, at Moræneleret danner et gennemgaaende kun faa Meter tykt Dække over Diluvialsand af anselig Mægtighed. — Paa Vejen til Hakenør Teglværk passeredes en Grav i hvidt, oligocænt (?) Glimmersand, en Jordart, der ses i mange Profiler i Skrænterne mod Lillebælt. Paa Grund af en hastig optrækkende, langvarig Regnbyge kunde Teglværksgraven ikke besøges; med Motorbaad sejlede man til Middelfart, hvor der overnattedes.

9. Juli. Efter Morgenkaffen gik man til Øxenrade Skov, hvor man i Strandklinten saa sort, øvreoligocænt Glimmerler, hvis øvre Del, er stærkt forvitret og ved Rust sammenkittet til en haard, sandstensagtig, oventil stærkt brokket og knust Masse, i hvilken findes adskillige Forsteninger, hvoraf som Regel kun Stenkærnerne er bevarede. Derfra til Fænø, hvor Frokosten indtoges, og med Motorbaad til Strib, hvorfra man gik til Røgle Klint, hvis Bygning demonstreredes af d'Herrer VICTOR MADSEN og V. NORDMANN. Lagfølgen er her, regnet fra neden: eocænt Plastisk Ler, tyndt Lag af oligocænt Glimmerler og -sand, mørkt, glimmerholdigt Moræneler, glaciofluviale Sand- og Lerlag med Brokker af forsteningsførende Glimmerler og Brunkulgytje, marint Tellinaler med en artfattig, arktisk Fauna, glaciofluvialt Sand og Grus, graabrunt og blaat Moræneler (2 Moræner med forskelligt Stenindhold). Den kvartære Lagserie er i det midterste Parti af Klinten stærkt forstyrret, kantstillet eller opskudt i Flager, i hvilke den nævnte Lagserie mere eller mindre fuldstændig gentager sig; over hele det forstyrrede Parti, diskordant paa Lagenderne, ligger Egnens almindelige Overflademoræne. Forstyrrelserne anses for at være af tektonisk Oprindelse (se Meddel. Dansk geol. Forening Bd. 4, Side 433—442). — Tilbage til Strib forbi det fra ældre Tid bekendte Profil, hvor glaciofluvialt Sand med talrige Fragmenter af tertiære og kvartære Molluskskaller ses liggende uforstyrret mellem to Moræner, af hvilke den øverste er Egnens normale Overflademoræne, medens den nedre er den yngste af de østpaa dislocerede. En nærmere Beskrivelse af Klinten vil blive publiceret i Danmarks geologiske Undersøgelser Skrifter. — Fra Strib Kl. 5,43; Ankomst til Randbøldal ved 9¹/₂-Tiden; her overnattedes.

10. Juli spadserede man under Hr. V. MILTHERS's Ledelse først til Randbøl Kirke, hvorfra man saa ud over Randmorænebakkerne og den V. for disse liggende Hedeslette; derfra gik man forbi Bindeballe, over Runkenbjerg, tværs over Vejleaaens Dal til Refsgaarde ved Plateau-Randen SØ. for Dalen; herfra havde man Udsigt over det gennemvandrede, af Smeltevandet stærkt eroderede Terræn. Denne Del af Turen blev dog stærkt forstyrret af et meget kraftigt Regnskyl. — Efter Frokosten gik man til den S. for Refsgaarde liggende lille Erosionsdal Ballehule, i hvis Sider findes interglaciale Ferskvandsaflejringer paa primært Leje. I en større Udgravning paa Dalens Nordside demonstrerede Hr. KNUD JESSEN følgende Profil: under det øverste Diluvialsand med spredte Sten saas 80—90 cm stenfrit »Klæg« bestaaende af tynde Sand- og Lerlag; Sandet var overvejende foroven, Lagdelingen tydeligst forneden, hvor der var jævn Overgang til et c. 250 cm mægtigt, brunt Gytjelag, øverst stærkt lerblandet, nedad renere. Planterester sparsomme og for Størstedelen ubestemmelige. Der fandtes overalt i Laget spredte, indtil valnødstore Sten (Flint og Eruptiver). Derunder 5—8 cm graat til mørkegrønt Sand med spredt liggende Smaasten, og derunder en brungrøn Gytje med tynde Sandlag og smaa Sten, samt svagt brokket Struktur. Af Gytjen var kun de øverste 50 cm. blottede. Meget sparsomme Planterester. — Lidt nedenfor denne Grav var gravet en anden, mindre Grav, hvori der under et Sandlag af ringe Mægtighed saas en uren Diatoméjordsaflejring (Kiselgur), ligeledes af ringe Mægtighed. Under Kiselguren fandtes en fast, stærkt skifret Gytje, bl. a. indeholdende de for vore interglaciale Ferskvandsaflejringer, karakteriserende Levninger af Aynbøg (*Carpinus betulus*) og Gran (*Picea excelsa*). — Helt nede ved Bækken i Dalbunden fandtes en Gytje af lignende Beskaffenhed. Foruden Frøvinger af Gran fandtes her tillige et Blad af Eg (*Quercus* *cf.* *pedunculatus*) og en Frugt af Løn (*Acer* *cf.* *platanoides*) samt enkelte Skaller af smaa Ærtemuslinger (*Pisidium*).

Fra Ballehule gik man til Egtved, hvor Ekskursionen opløstes; et Parti af Deltagerne tog med Banen til Bramdrupdam, hvorfra man spadserede ad den under Arbejde værende Troldhedebanes Linie til Kolding, idet man studerede de blottede Profiler, særlig den mægtige Gennemgravning ved Marielund, hvor man saa meget store Vægge af blaat Moræneler.

19. Septbr. 1915. Ekskursion til Sorø-Egnen.

Ankommen til Munke Bjergby Kl. 10,30 gik man under Ledelse af Hr. V. MILTHERS til Teglværket Vest for Byen, i hvis

Grave man saa to Horisonter af stenfrit Ler, dels en nedre (diluvial), der kan følges igennem Munke Bjergby Bakke, dels en øvre (senglaciale) Horizont.

Paa Strækningen mellem Munke Bjergby, Døjringe og Lyng saas fluvioglaciale Aflejninger og senglaciale Smeltevandsdale. Paa Strækningen fra Lyng over Krøjerup og Grydebjerg V. for Sorø Sø saas Randmorænebakker med fastsiddende store Blokke.

Hjemrejsen fra Sorø Kl. 8,48.

Mødet den 11. Oktober 1915.

Hr. V. Milthers holdt Foredrag om Spaltesdale i Jylland; Resultaterne af hans Undersøgelser er trykte i dette Hefte Nr. 3 og i Danmarks geologiske Undersøgelse IV Række, Bd. 1, Nr. 3.

Hr. Victor Madsen gav en Meddelelse om et mærkeligt Skred i Ertebølle Hoved; den er publiceret i D. G. U. IV R., Bd. 1, Nr. 6.

Mødet den 15. November 1915.

Hr. J. P. J. Ravn holdt et Foredrag om Kridtaflejningerne paa Bornholms Sydvestkyst; det er trykt i dette Hefte Nr. 2.

Derefter gav Hr. E. Nørregaard en Skildring af Naturforholdene i det prækambriske Hav, væsentlig et Referat af:

DALY, 1912: Geology of the North American Cordillera at the Forthyninth Parallel. Chapter 23.

Geolog. Survey of Canada. Memoir 38 Ottawa.

samt af Afsnittet:

L'apparition soudaine de la faune cambrienne,

i Compte rendu de la XI:e session du Congrès Géologique international (Stockholm 1910). Premier fascicule, p. 491—560.

Mødet den 13. December 1915.

Hr. Knud Jessen holdt Foredrag om:

Bronzealderhorizonten i Boring Sønderkær ved Ullum.

I Foraaret 1915 blev Foredragsholderen tilfældigt opmærksom paa, at der i Boring Sønderkær ved Ullum, et Par Mil vest for Horsens i 1909 var bleven gjort et Votivfund fra yngre Bronzealder, bestaaende af to Bronzesværd. I Indberetninger om Fundet til Nationalmusæets 1ste Afdeling meddeltes foruden Oplysninger om Findestedet og den Dybde (0,8—0,9 m), hvori Sværdene fandtes, tillige, at disse laa nær ved og over Trærester. Tal. havde saa sidste Sommer undersøgt Lokaliteten og optaget et Profil,